

NOTA INFORMATIVĂ

la proiectul de Lege pentru modificarea unor acte normative (asigurarea cooperării cu Curtea Penală Internațională)

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul de Lege pentru modificarea unor acte normative a fost elaborat de Ministerul Justiției cu suportul Procuraturii Generale și Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite,

La data de 17 iulie 1998, Conferința Diplomatică de la Roma a Plenipotențiarilor Națiunilor Unite a adoptat Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale (CPI) în scopul de a asigura existența unei instituții permanente care ar atrage persoanele la răspundere penală pentru genocid, crimele împotriva umanității, crimele de război și crimele de agresiune.

Statutul de la Roma a înființat o nouă structură internațională: Curtea Penală Internațională permanentă și independentă, împuternicită cu anchetarea și trimiterea în justiție a celor mai atroce crime ale umanității și crimele de război. Curtea funcționează în baza principiului complementarității, care se referă la faptul că *sistemele naționale de justiție continuă să aibă responsabilitatea primară pentru trimiterea în justiție a acestor crime* și are responsabilitatea de a acționa doar atunci când sistemul național nu dorește sau nu are posibilitatea de a ancheta sau a trimite în justiție persoanele care se prezumă că au săvârșit infracțiuni împotriva umanității.

Curtea Penală Internațională are dreptul să judece cetățenii diferitor țări după o jurisprudență internațională. Aceasta este parte a unui proiect grandios, pentru a asigura pacea și liniștea internațională prin crearea unei instituții capabile să acționeze la nivel mondial.

Statutul de la Roma a fost deschis spre semnare, pînă la 31 decembrie 2000, la sediul Națiunilor Unite din New-York.

În scopul stabilirii unui sistem comun de justiție penală internațională și consolidării securității internaționale, prin Legea nr. 212/2010 Republica Moldova a ratificat Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale, Guvernul asumîndu-și astfel, responsabilitatea de a implementa prevederile acestuia.

În context, în pct. 6. (2) acțiunea LI. din Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova–Uniunea Europeană în perioada 2017–2019 (aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 1472 din 30 decembrie 2016), a fost stabilită obligațiunea Ministerului Justiției, Procuraturii Generale, Ministerului Afacerilor Interne de a elabora proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative în vederea asigurării cooperării eficiente cu Curtea Penală Internațională.

În vederea executării acțiunii menționată supra, Ministerul Justiției a elaborat și a promovat proiectul Legii cu privire la cooperarea dintre Republica Moldova și Curtea Penală Internațională, însă urmare a avizelor recepționate *a fost schimbată forma de promovare a inițiativei de reglementare a mecanismului de cooperare cu Curtea Penală Internațională și în continuare acesta va fi promovat ca proiectul Legii pentru modificarea unor acte legislative, obiectivul căruia este de a facilita cooperarea juridică internațională, inclusiv cooperarea cu Curtea Penală Internațională.*

3. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul Legii pentru modificarea unor acte legislative propune o serie de modificări ale cadrului normativ național în vederea instituirii unui mecanism de cooperare cu Curtea Penală Internațională.

1. Din punct de vedere tehnic, proiectul propune modificarea art. 1 alin. (1) și art. 4 alin. (2) al Legii nr. 371/2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală în vederea includerii denumirii actului internațional ratificat - Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale din 17 iunie 1998 în lista actelor internaționale în conformitate cu prevederile cărora urmează să se realizeze cooperarea în materie penală dintre Republica Moldova și Curtea Penală Internațională.

2. Avînd în vedere că la art. 93 din Statut sunt stabilite exhaustiv mai multe forme de cooperare care în legislația națională nu sunt prevăzute, *proiectul propune modificarea art. 1 din Legea nr. 371/2006 în vederea includerii următoarelor forme de cooperare dintre Republica Moldova și Curtea Penală Internațională:*

- predarea persoanei, subiect al cererii Curții Penale Internaționale;
- executarea pedepselor dispuse de Curtea Penală Internațională;
- identificarea unei persoane, locul unde se află aceasta sau localizarea bunurilor;
- identificarea, localizarea, sau sechestrarea produsului infracțiunilor, a bunurilor, a activelor și instrumentelor care sunt legate de infracțiuni, în scopul confiscării eventuale a acestora, fără a prejudicia drepturile terților de bună-credință;
- examinarea localităților, inclusiv exhumarea și examinarea cadavrelor îngropate în gropi comune;
- efectuarea perchezițiilor și sechestrărilor;
- protejarea victimelor, martorilor și păstrarea probelor;
- orice altă formă de asistență care nu este interzisă de legislația Republicii Moldova, menită să faciliteze ancheta și urmărirea penală referitoare la infracțiunile ce țin de competența Curții Penale Internaționale

3. Cu privire la cererile de cooperare cu Curtea, potrivit modificărilor propuse la art. 7 din Legea nr. 371/2006, urmează a fi respectate următoarele condiții:

- transmiterea - recepționarea cererilor și/sau a informației doar prin canale diplomatice prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene;
- alte autorități care doresc asistența Curții Penale Internaționale pot depune o cerere în acest sens doar prin intermediul Procuraturii Generale, după caz, Ministerului Justiției, care urmează să le transmită prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene;
- cererile și actele aferente urmează a fi redactate în limba de stat cu traducerea în limba engleză.

4. În vederea reglementării detaliate la nivel național a unei proceduri de cooperare cu Curtea Penală Internațională proiectul propune completarea Legii nr. 371/2006 cu un capitol nou – **Capitolul VI¹** dedicat cooperării dintre Republica Moldova și Curtea Penală Internațională, prin care urmează a fi reglementat suplimentar următoarele aspecte:

✓ **stabilirea autorităților competente de cooperare și executare a cererilor Curții**, respectiv potrivit proiectului acestea vor fi:

- Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene va transmite cererile de cooperare cu Curtea, precum și oricare tip de corespondență;
- Procuratura Generală va coopera la etapa prejudiciară, după caz, la transmiterea dosarului în fața Camerei de primă instanță, pentru infracțiunile care cad sub jurisdicția Curții;
- Ministerul Justiției la etapa judiciară și de executare a pedepselor stabilite de Curte;
- la solicitarea Procuraturii Generale și Ministerului Justiției, Ministerul Afacerilor Interne sau alte autorități naționale sunt obligate să acorde suport acestora pe domeniile de competență

✓ **instituirea dreptului autorităților competente de a consulta Curtea pe chestiuni ce**

țin de executarea cererilor în cazul în care:

- contravine unui principiu de drept fundamental de aplicare generală;
- aduce pericol securității naționale;
- afectează desfășurarea unei proceduri de urmărire penală aflate în desfășurare într-un alt caz;
- încălcă imunitatea statelor sau imunitatea diplomatică;
- informațiile nu sunt suficiente pentru a da curs cererii;
- în cazul unei cereri de predare persoana, subiect al cererii Curții Penale Internaționale nu este găsită în ciuda tuturor eforturilor sau cercetările au permis să se stabilească că persoana care se află în statul de detenție nu este evident cea vizată în mandat;
- pentru a da curs cererii în forma solicitată de Curtea Penală Internațională, statul este constrâns să încalce o obligație convențională pe care o are deja față de un alt stat.

✓ referitor la determinarea jurisdicției

Potrivit proiectului, dacă Curtea declară competența sa în privința unei anumite proceduri, Procuratura Generală este în drept să conteste competența Curții, iar dacă după examinarea contestației se va stabili competența autorităților naționale, procedura de urmărire și judiciară se va desfășura în Republică Moldova.

De asemenea, proiectul prevede că în cazul în care competența Curții nu a fost contestată sau dacă Curtea, în rezultatul investigațiilor proprii ajunge la concluzia că competența îi aparține, autoritățile naționale urmează să transmită Curții toate actele de procedură din Republica Moldova, iar încheierea prin care s-a constatat competența Curții nu este cu drept de atac.

✓ cheltuieli ce țin de executarea cererilor Curții

Potrivit proiectului, cererile Curții de regulă se execută gratuit, iar Curtea urmează să suporte cheltuieli privind:

- deplasarea și protecția martorilor și experților sau transferarea provizorie a deținuților;
- traducerea, interpretarea și transcrierea;
- deplasarea și șederea judecătorilor, procurorilor, grefei și personalului organelor Curții;
- efectuarea expertizelor ordonate de Curte;
- transportarea persoanelor predate Curții;
- orice cheltuieli necesare pentru executarea unei cereri, după consultarea Curții.

Concomitent, cheltuielile de acordare a asistenței juridice garantate de stat ce rezultă din executarea cererii Curții vor fi suportate de către Republica Moldova.

✓ referitor la procedura de transportare a persoanei pe teritoriul Republicii Moldova și de predare a persoanelor la cererea Curții potrivit proiectului aceasta se va desfășura conform regulilor de extrădare a persoanelor condamnate și respectiv conform procedurii de extrădare a persoanei, cu excepția faptului că vor putea fi predați Curții inclusiv cetățenii Republicii Moldova, precum și persoanele cărora le-a fost acordat statut de refugiat sau drept de azil.

✓ hotărârile Curții se execută pe teritoriul Republicii Moldova fără a parcurge procedura de recunoaștere a hotărârilor penale ale instanțelor străine. Ministerul Justiției cu suportul autorităților competente urmează să întreprindă toate măsurile ce se impun pentru executarea hotărârilor Curții. Precizăm că acest fapt reiese din ceea că, conform art. 4 și 12 din Statutul Curții Penale Internaționale, Curtea este un organ jurisdicțional internațional, întemeiat în baza unui tratat internațional pe care Republica Moldova la ratificat fără careva rezerve. Iar conform art. 8 alin. (1) din *Constituția Republicii Moldova*, Republica Moldova se obligă să respecte tratatele la care este parte și să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional. Astfel, reiterăm că Curtea Penală Internațională nu poate fi confundată cu o „instanță judecătorească străină”, deoarece este un organ jurisdicțional internațional, care, în temeiul art. 4 și 12 din Statut, își exercită funcțiile și competențele în mod direct și nemijlocit, pe

teritoriul oricărui stat parte (*i.e.* implicit și pe teritoriul Republicii Moldova).

În același context, **proiectul propune modificarea Codului de procedură penală** în vederea ajustării cadrului procedural penal și conferirii aplicabilității prevederilor de modificare a Legii nr. 371/2006, or potrivit art. 2 alin. (4) din Codul de procedură penală *normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în prezentul cod.*

Astfel, proiectul propune **modificarea art. 532, 533, 558 din Codul de procedură penală și completarea acestuia cu art. 549³ în vederea:**

- extinderii volumului de asistență juridică;
- includerii și reglementării procedurii de transportare a persoanei pe teritoriul Republicii Moldova și de predare a persoanelor la cererea Curții, care se va efectua potrivit aspectelor reflectate supra;
- reglementării procedurii de executare a hotărîrilor Curții.

4. Fundamentarea economico-financiară

Proiectul nu implică cheltuieli din bugetul de stat, întrucît:

1. Cheltuielile pentru achitarea cotei de membru în cadrul Curții Penale Internaționale, (cca. 9,8 mii Euro – anual), au constituit obiect de reglementare al Legii nr. 212/2010 pentru ratificarea Statutului de la Roma al Curții Penale Internaționale la etapa elaborării acesteia;

2. Potrivit art. 100 din Statutul de la Roma – „*Cheltuieli*”

„Cheltuielile obișnuite aferente executării cererilor pe teritoriul statului solicitat sunt în sarcina acestui stat, cu excepția cheltuielilor următoare, care sunt în sarcina Curții:

a) *cheltuieli legate de călătoria și de protecția martorilor și experților sau de transferul deținuților în baza art. 93;*

b) *cheltuieli de traducere, de interpretare și de transcriere;*

c) *cheltuieli de deplasare și de sejur ale judecătorilor, procurorului, procurorilor adjuncți, grefierului, grefierului adjunct și ale membrilor personalului tuturor organelor Curții;*

d) *costul expertizelor sau rapoartelor cerute de Curte;*

e) *cheltuieli legate de transportul persoanelor predate Curții de către statul de detenție; și*

f) *după consultare, toate cheltuielile extraordinare pe care le poate determina executarea unei cereri.*”

Astfel, în contextul Legii 371/2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală, autoritățile competente din Republica Moldova dispun deja de un mecanism de executare a cererilor de asistență juridică internațională în materie penală (indiferent de organizația internațională), *nefiind necesară alocarea suplimentară a resurselor materiale, însă fiind necesară alocarea resurselor umane.*

5. Modul de incorporare a proiectului în sistemul actelor normative în vigoare

Drept urmare a adoptării prezentului proiect nu va fi necesară modificarea altor acte normative.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239 din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul legii a fost plasat pe pagina web oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md, la directoriul *Transparența decizională*, secțiunea *Proiecte de acte normative remise spre coordonare*.

Totodată, proiectul a fost remis spre avizare Ministerului Afacerilor Externe și Integrării

Europene, Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Finanțelor, Ministerului Apărării, Procuraturii Generale, Curții de apel Chișinău, Serviciului Informație și Securitate, Centrului Național Anticorupție, Asociației Obștești „Institutul de Reforme Penale” și ABA ROLI.

Și-au expus opinia prin aviz, cu unele obiecții și propuneri: Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerul Afacerilor Interne și Centrul Național Anticorupție (*obiecțiile și propunerile cărora au fost analizate detaliat în sinteza care se anexează la proiect*), iar

Procuratura Generală, Serviciul Informație și Securitate, Ministerul Apărării și Ministerul Finanțelor au susținut proiectul fără obiecții și propuneri.

Celelalte autorități nu și-au exprimat opinia în privința proiectului propus spre avizare.

Ulterior, în temeiul pct. 201 din *Regulamentul Guvernului*, proiectul a fost supus avizării repetate, rezultatele acestuia fiind expuse în sinteza obiecțiilor și propunerilor.

7. Constatările expertizei anticorupție

Centrul Național Anticorupție a efectuat expertiza anticorupție nr. ELO21/7455 din 05.10.2021, statuând următoarele concluzii.

Proiectul respectă parțial rigorile de transparență impuse de Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, autorul nu a asigurat informarea publicului referitor la inițierea acestuia.

Prevederile proiectului corespund scopului declarat de către autor în nota informativă și acesta este în conformitate cu interesul public.

În normele formulate prin proiectul supus expertizei anticorupție n-au fost identificați careva factori și riscuri de corupție.

Secretar de stat

Veronica MIHAILOV-MORARU